

Sammanfattning  
Rapport 2011:4

# Betyg i gymnasie- skolan 2011

En kvalitetsgranskning av betygssättning i historia A, kemi A och svenska B

# 1 | Sammanfattning

Betygssättningen i kurserna historia A, kemi A och svenska B är utgångspunkt för denna granskning.

De 35 gymnasieskolor som ingår i projektet granskades hösten 2010 och omfattar 24 kommunala och 10 fristående skolor, samt en riksinternatskola i sammanlagt 30 kommuner. Utgångspunkten för urvalet av kurser har varit att olika typer skulle vara representerade – kurser med och utan nationella prov, kärnämnen och karaktärsämnen samt teoretiska ämnen och ämnen med praktiska inslag.

Underlaget för granskningens bedömningar och slutsatser utgörs av dokumentstudier och intervjuer med rektorer, lärare och elever. Dokumenten som studerats består av ett urval av lärares betygsunderlag i de aktuella kurserna. Dessa begärdes in inför besöken på skolorna.

Skolinspektionens bedömningar har resulterat i ett skolbeslut för varje enskild skola.

## **Kvalitetsgranskningens viktigaste resultat**

**Mål och betygskriterier inte alltid i fokus.** De flesta lärare som ingått i granskningen ger eleverna möjlighet att visa upp de kunskaper och förmågor som framgår av kursplanens mål och betygskriterier. Det finns dock lärare som inte ger eleverna den möjligheten. Det medför att de inte kan sätta betyg utifrån kursplanen. Det förekommer också att vissa lärare värderar elevernas resultat och prestationer på ett sätt som inte överensstämmer med kursplanens betygskriterier för de olika betygsnivåerna. I granskningen finns också exempel där betygen påverkas av faktorer som saknar stöd i kursplanens mål och betygskriterier.

**Betygsunderlag mer likartade mellan lärare i kemi A.** I kemi A har lärarnas uppgifter och aktiviteter för bedömning och betygsättning och sättet att värdera resultat och prestationer tenderat till att vara mer likartade. I svenska B och historia A har variationen i lärarnas betygsunderlag varit större. I kemi A används också lokalt utformade och gemensamma prov mer frekvent än i svenska B och historia A.

**Värderingar av olika underlag.** Flertalet lärare i undersökningen utgår från en likvärdig, allsidig och saklig värdering när de sätter betyg. I de fall där elever uppfyller flertalet men inte alla krav för en viss betygsnivå erbjuder läraren ofta eleven möjlighet till kompletteringar och/eller ser över och gör en förnyad analys av sina betygsunderlag och i vissa fall samråder läraren med en kollega. Men det förekommer också att lärare inte utgår från dessa grundläggande principer vid betygssättning och sätter betyg utifrån summerade provpoäng, inte utifrån kunskapsomdömen.

”... betygen VG och MVG sätts ibland inte utifrån föreskrifterna.”

**Ibland felaktig tillämpning av betygs-kriterier.** Lärarna i granskningen tillämpar Skolverkets föreskrifter i stort sett korrekt. Granskningen har emellertid visat att lärare ibland sätter betyget G på elever som inte uppfyller samtliga betygs-kriterier för G, utan att det finns särskilda skäl. Det förekommer också att betygen VG och MVG inte sätts utifrån föreskrifterna. Istället för att väl utvecklad förmåga avseende något eller några betygs-kriterier kan väga upp brister i ett eller ett par andra betygs-kriterier ges betygen VG och MVG endast till elever som uppfyller samtliga betygs-kriterier för dessa betygs-nivåer.

**Ansvar delat mellan lärare, rektor, huvudman.** Ansvar för likvärdig och rättssäker betygssättning delas mellan läraren, rektorn och huvudmannen. Visserligen har läraren huvudansvaret eftersom det är läraren som sätter betyget, men huvudmannen har ett övergripande ansvar för att rektor och lärare har nödvändiga kunskaper och insikter i de föreskrifter som gäller och att dessa tillämpas. Rektor har ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Därför är det viktigt att samtliga ansvars-nivåer diskuterar och reflekterar över de behov av utvecklingsinsatser och åtgärder som finns.

En del brister som framkommit i granskningen kan åtgärdas av den enskilda läraren, exempelvis bristfällig information till de egna eleverna. Trots att fokus för granskningen inte har varit lärarens information till eleverna har det framkommit att flera lärare inte informerar eleverna om hur olika resultat och prestationer värderas i olika uppgifter och prov och vad som förväntas av dem.

Andra brister kan ligga utanför lärarens kontroll, som exempelvis att det inte finns någon laborations-sal eller möjligheter till samverkan. En förutsättning för att likvärdighet ska uppnås är att samverkan förekommer. Brister som är en konsekvens av att kursplanernas mål och betygs-kriterier är svåra att tolka och omsätta kan åtgärdas i samverkan mellan lärare som undervisar i samma kurser. Även svårigheter att ge eleverna möjlighet att visa vad de kan inom ramen för kursen och hur elevernas resultat och prestationer ska värderas kan åtgärdas genom att lärare samverkar. Eftersom det är rektor som har ansvaret för verksamheten som helhet är det också rektor som

förväntas se till att lärare får möjlighet att samverka. Det framkommer också att det kan finnas behov av utbildning och fortbildning då en del lärare i granskningen förklarar en brist med att de inte är förtrogna med regelverket kring betygssättning.

Rektorn bör även ta reda på hur lärare sätter sina betyg. Precis som den här granskningen har gjort, kan rektorn analysera kursplaner, diskutera betygsunderlag och hur resultat och prestationer värderas med lärarna. En sådan uppföljning kan påverka likvärdigheten och rättssäkerheten positivt genom att man identifierar de behov av insatser som behövs på den egna skolan.

Det är huvudmannen som har ett övergripande ansvar för verksamheten och ansvarar således för att rektor och lärare ges förutsättningar och möjligheter att genomföra de insatser som behövs för att skapa en likvärdig och rättssäker betygssättning.





#### **Regelbunden tillsyn av alla skolor**

SKOLINSPEKTIONEN granskar löpande all skolverksamhet, närmare 6 000 skolor. Tillsynen går igenom många olika områden i verksamheterna för att se om de uppfyller det som lagar och regler kräver.



#### **Kvalitetsgranskning inom avgränsade områden**

SKOLINSPEKTIONEN granskar mer detaljerat kvaliteten i skolverksamheten inom avgränsade områden. Granskningen ska leda till utveckling.



#### **Anmälningar som gäller förhållandet för enskilda elever**

ELEVER, FÖRÄLDRAR och andra kan anmäla missförhållanden i en skola till Skolinspektionen, till exempel kränkande behandling eller uteblivet stöd till en elev.



#### **Fristående skolor – kontroll av grundläggande förutsättningar**

SKOLINSPEKTIONEN bedömer ansökningar om att starta fristående skolor. Bedömningen innebär en grundläggande genomgång av skolans förutsättningar inför start.